

Тема. Найвидатніші здобутки світової літератури XVII і XVIII ст., а також XIX ст. (доби романтизму).

Мета: допомогти учням пригадати, узагальнити й систематизувати відомості про літературу цих епох, скласти загальне враження; розвивати навички узагальнення й систематизації навчального матеріалу, висловлення своїх думок і вражень про твір мистецтва; виховувати повагу до духовних надбань людства, зокрема в літературі.

Обладнання: «портретна галерея» письменників цих епох, книжкова виставка, ілюстративні матеріали.

Тип уроку: систематизації та узагальнення знань

ХІД УРОКУ

I. Мотивація навчальної діяльності учнів

Викладач. XVII ст. — складний і бурхливий період у розвитку суспільного життя, художнього пізнання дійсності. Роблять відкриття Галілей, Ньютон, Декарт, Кеплер та ін. На зміну Ренесансу в європейській культурі приходять бароко і класицизм. Ці художні напрями тісно пов'язані з Відродженням, виростили на його ґрунті, але разом із тим стали наслідком розчарування в історичному оптимізмі ренесансних гуманістів. На перший план висувається зображення внутрішніх протиріч людини, конфлікту між високими ідеалами й дійсністю, між почуттям і обов'язком людини. Література бароко намагається справити враження на читача. Життя зображується як сон, ілюзія, сповнені загадкових символів та алегорій. На відміну від бароко, новий художній напрям — класицизм — свідомо прагнув точно, зрозуміло, без зайвих прикрас сформулювати думку, яка втілюється в простій, прозорій будові твору. Складні явища дійсності не поєднуються, як у бароко, а розділяються за жанрами: для трагічного, високого — одні жанри, герої, теми, художні засоби; для комічного, низького — зовсім інші.

Але літературне життя важко підкорити якійсь схемі. Нові часи — а це XVIII століття — висувають нові проблеми й, відповідно, ставлять нові завдання. Цей час увійшов в історію людства як вік Просвітництва. Головними стали такі поняття: Розум, Природа, Знання. Це й наштовхнуло на ідею видання французької «Енциклопедії», спричинило появу журналістики. А «Пригоди Робінзона Круза» Д. Дефо, «Мандрі Гулівера» Дж. Свіфта, «Страждання молодого Вертера» Гете вірою в можливості людини навіть випередили теоретичні висновки просвітницької філософії.

На зміну бароко прийшов стиль рококо, суттєвих змін зазнав класицизм, виникли сентименталізм, просвітницький реалізм. Події Французької буржуазної революції змусили просвітителів критично переосмислити свої погляди, адже кривавий терор революції зовсім не був схожий на обіцяне ними «царство розуму». У художній літературі внаслідок такого переосмислення виник романтизм.

Нашим завданням на уроці й буде пригадати, як усе це втілювалося в конкретних художніх творах.

IV. Систематизація й узагальнення вивченого про здобутки літератури XVII, XVIII ст., доби романтизму (XIX ст.)

1. Виконання завдань

Поєднайте письменників з назвами їхніх творів.

1) П. Кальдерон	а) «Міщанин-шляхтич»
-----------------	----------------------

2) Ж. Б. Мольєр	б) «Простак»
3) Вольтєр	в) «Життя — це сон»
4) Й. В. Гете	г) «Крихітка Цахєс...»
5) Й. К. Ф. Шиллер	д) «Фауст»
6) Е. Т. А. Гофман	ж) «Вільгельм Телль»

Визначте твір та автора твору, з якого герой.

- Сєхїсмундо —
- Журден —
- Гурон, Гордон, мадемуазель де Сєнт-Ів —
- Маргарита, Мефістофель —
- Гєслєр —
- Балтазар —
- Мазєпа —

Укажіть літературний стиль, напрям за найхарактернішими ознаками:

- а) Пишна, навіть надмірна метафоричність (кінь — гіпогриф ярий, безлуска риба і безкрилий птах).
- б) Перебільшена сила бажання героїв, прагнення виховати читача («не будьте такими, як оцей...»), «промовляючи» прізвиська, імена.
- в) Раціоналізм; головні герої — не люди, а філософські ідеї; ідея «природної людини».
- г) Заперечення раціоналізму, культ почуттів людини; увага до особистості, її індивідуальних рис; неприйняття буденності та звеличення «життя духу»; провідні мотиви самотності, світової скорботи (національної туги), бунту, нескореності; історизм творів і захоплення фольклором

2. Милуємося художнім словом: виразне читання за особами (або постановка інсценівки) уривка з комедії Ж. Б. Мольєра «Міщанин-шляхтич». Обмін враженнями про твір, його зв'язок з українською літературою пізніших часів («Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого)

5. Заповнення анкети головного героя твору Е. Т. А. Гофмана «Крихітка Цахєс на прізвисько Ціннобер»

Ім'я	
Вік	
Батьки	
Покровителька	
Опікун	
Зовнішність	
Чиї таланти й досягнення він забрав	
Посада	
Нагороди	
Риси характеру	

6. Виразне читання віршів Г. Гейне, Дж. Н. Г. Байрона, А. Міцкевича (за вибором), висловлення своїх уподобань

7. Характеристика «байронічного героя», романтичного героя, характерного для доби романтизму, з наведенням прикладів

(Самотній, нескорений, вільнолюбний бунтар зі страдницькою душею; це ліричні герої поезії Гейне, Байрона, Міцкевича, Лермонтова; Мазепа з однойменної поеми Байрона; романтичні герої Печорін із роману Лермонтова «Герой нашого часу», частково Онегін із роману Пушкіна «Євгеній Онегін», частково герої творів Гоголя.)

V. Домашнє завдання

Давати характеристику доби, провідних літературних напрямів і течій XVII–XVIII ст., наводити приклади.